

Lausunto

13.8.2020

VN/15121/2020
VN/15121/2020-OM-7

SMDno-2019-1460

Oikeusministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi pelastuslain 109 §:n muuttamisesta

Sisäministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikossa mainitussa asiassa. Oikeusministeriö on lausunnossaan tarkastellut erityisesti esitysluonnoksessa säädettäväksi ehdotettavan sääntelyn valtiosääntöistä merkitystä. Lausuntonaan oikeusministeriö esittää seuraavaa.

Hankinta- ja kunnossapitovelvoite ja omaisuudensuoja

Esitysluonnoksessa muutettavaksi ehdotettavassa pelastuslain 109 §:ssä säädettäisiin pelastusviranomaisen toimivallasta määrätä rakennuksen tai rakennelman omistaja hankkimaan välttämättömiä viranomaisliittymän käytettävyyttä varmistavia laitteita ja pitämään ne toimintakunnossa, jos käytettävyys rakennuksessa tai rakennelmassa, jossa on tavanomaista suurempi henkilöturvallisuusriski, on estynyt rakennuksesta tai rakennelmasta johtuvasta rakenteellisesta syystä ja viranomaisliittymän käytettävyys ei ole riittävä pelastustoiminnan asianmukaiseksi suorittamiseksi

Erityisesti siltä osin kuin säädettäväksi ehdotettava velvoite kohdistuisi yksityisiin toimijoihin, voidaan tällaisen kiinteistöomistajaan kohdistuvan velvoitteen katsoa merkitsevän tietynasteista perustuslain 15 §:ssä suojattuun omaisuudensuojaan kohdistuvaa puuttumista. Julkisten toimijoiden osalta on lähtökohtaisesti syytä korostaa sitä, että perustuslain esitoissa on nimenomaisesti todettu, että valtio, kunnat sekä julkisoikeudelliset yhteisöt ja laitokset jäävät vakiintuneen lainsäädäntökäytännön mukaisesti perusoikeussuojan ulkopuolelle ja myös perustuslakivaliokunta on toistanut tätä kantaa lausuntokäytännössään (ks. esim. PeVL 10/1996 vp, PeVL 42/1998 vp ja PeVL 41/2017 vp).

Yleisellä tasolla säädettäväksi ehdotettavaa sääntelyä voitaneen pitää niin välttämättömyys- kuin oikeasuhtaisuusvaatimuksen kannalta ongelmattomana, kun säännöksen mahdollistavan velvoitteiden asettamisen tavoitteena on turvata pelastustoiminnan edellytykset sellaisissa tiloissa, joissa se ilman velvoitteen edellyttämiä toimia ei olisi mahdollista. Esitysluonnoksen 109 §:n säädettäväksi ehdotettava hankinta- ja kunnossapitovelvollisuus on säännöksessä liitetty pelastusviranomaisten mahdollisuuksiin suorittaa asianmukaisesti lakisääteisiä tehtäviään ihmisten pelastamiseksi. Näin ollen ehdotetulla sääntelyllä voidaan katsoa varsin kiinteä yhteys toisaalta perustuslain 7 §:ssä turvattuun oikeuteen elämään ja toisaalta myös 19 §:n 3 momentissa julkiselle vallalle säädettyyn väestön terveyden edistämismahdollisuuteen. Sääntelyn merkitsemälle puuttumiselle omaisuudensuojaan voidaan katsoa olevan hyvin painavat perusteet, joihin suhteutettuna puuttumista omaisuudensuojaan voidaan yleisellä tasolla pitää hyväksyttävänä ja oikeasuhtaisena. Viranomaisen päätöksestä olisi lisäksi oikeus hakea muutosta siten kuin pelastuslain 104 §:ssä on säädetty.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 7730
+358 9 1606 7730

oikeusministerio@om.fi
oikeusministerio.fi

Säädettäväksi esitetyn sääntelyn omaisuudensuojaankin kohdistuvien vaikutusten arvioimisen kannalta esitysluonnoksen jonkinlaisena puutteena voidaan pitää sitä, että siinä on käsitelty varsin yleisluontoisesti säädettäväksi esitettävän toimivaltuuden nojalla velvoitettavia tahoja ja veloitteen tosiasiallisia vaikutuksia näihin. Esitysluonnoksessa esitettyjen tietojen valossa ei ole mahdollista tältä osin kovinkaan tarkasti arvioida sitä, minkälaisiksi ehdotetun sääntelyn vaikutukset sen koskettamiin toimijoihin lopulta tosiasiallisesti muodostuvat. Omaisuudensuojaan kohdistuvien rajoitusten ja puuttumisten kannalta merkityksellisenä voidaan pitää esimerkiksi toimijoiden varallisuusmassaa ja tämän vaikutusta velvoitteilla asettavien omaisuudensuojaan puuttumisten merkittävyyteen. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavara omaisuudensuojan näkökulmasta on lähtökohtaisesti suurempi tilanteessa, jossa omaisuudensuojaa rajoittava sääntely kohdistuu pörssiyhtiöihin tai muihin varallisuusmassaltaan huomattaviin oikeushenkilöihin verrattuna tilanteeseen, jossa tällaisen sääntelyn vaikutukset muodostuvat hyvin välittömiksi oikeushenkilön taustalla olevien luonnollisten henkilöiden asemalle (ks. esim. PeVL552018 vp, PeVL 10/2014 vp, PeVL 21/2010 vp, PeVL 9/2008 vp, PeVL 32/2004 vp, PeVL 61/2002 vp ja PeVL 34/2000 vp). Esityksessä olevien tietojen perusteella vaikuttaa siltä, että kyse on ensisijaisesti niin kooltaan kuin varallisuusarvoltaan varsin suurista rakennuksista, joiden kohdalla säädettäväksi ehdotettavan veloitteen merkitsemää taloudellista taakkaa voidaan pitää kokonaisuutena arvioiden varsin vähäisenä. Esityksen omaisuudensuojaankin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin kannalta olisi kuitenkin oikeusministeriön arvion mukaan perusteltua pyrkiä kuvaamaan yksittäisiä veloitteiden kohteita ja veloitteiden arvoa ja merkitystä kyseisille toimijoille nykyistä jossain määrin täsmällisemmin, jotta sääntelyn oikeasuhtaisuutta olisi esityksessä mahdollista vielä nykyistä paremmin arvioida ja perustella.

Osastopäällikkö

Johanna Suurpää

Lainsäädäntöneuvos

Johannes Heikkonen

Liitteet

-

Jakelu

SM Sisäministeriö

Tiedoksi

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET
FINNISH GOVERNMENT

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underskrift av dokument
Electronic signature of a document

Asia / Sak / Case:

VN/15121/2020

VN; Lausuntopyyntö; Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastuslain 109 §:n muuttamisesta

Asiakirja / Dokument / Document:

VN/15121/2020-OM-7

Oikeusministeriön lausunto pelastuslain 109 §:n muuttamisesta SMDno 2019

Allekirjoitukset / Underskrifter / Signatures:

Allekirjoittaja Undertecknare Signed by	Allekirjoituspäivämäärä Datum för underskrift Date of signature	Varmenteen myöntäjä Certifikatutfärdare Certificate issued by
Heikkonen Johannes 91176764X	2020-08-14T13:05:50	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Qualified Certificates - G2\ OK
Suurpää Helka 91175671N	2020-08-14T15:02:25	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Qualified Certificates - G2\ OK

Sähköinen varmennetieto / Elektronisk certifikatuppgift / Electronic certificate information:

b27653f9dba2be4d0290a7b072b20f6106536e48f8139e191d0d2f16548face2